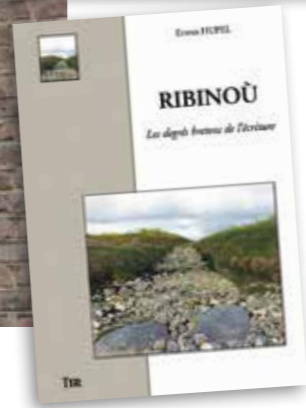

Lennegezh ar pobloù bihanniver : kendiviz etrebroadel e Roazhon

A-benn kreiz miz Meurzh e vo ur c'hendiviz etrebroadel e Roazhon, tro-dro d'al lennegezh er yezhoù minorelaet, "Hentoù nevez al lennegezh, adsellout ouzh lennegezhioù ar pobloù bihanniver" e ditl. E-touez e luskerien emañ ar mestr-prezegenner Erwan Hupel.

Erwan Hupel, mestr-prezegenner e Skol-veur Roazhon 2 ha skrivagner ivez.

A-raok lakaat ar gaoz war an c'hendiviz, ha gellet a rez komz un tamm a-zivout danvez da levr *Ribinoù, Les degrés bretons de l'écriture* (TIR)¹ ?

Klasket em eus toullañ hentoù all ha n'eo ket studial hor skridoù diouzh al lennegezh c'hallek atav. Maread tud a gustum priziañ hol lennegezh diwar an uhel ha diwar fae : chom war hent bras ar galleg, taoler ur sell war hor skridoù ha klask diskouez pegen heñvel ez int ouzh ar skridoù gallek.

Aet on gant ar ribinoù : furchal misterioù kozh, gwerzioù, studial skridoù Roparz Hemon, re Anjela Duval, Youenn Drezen, Naig Rozmor, Pêr-Jakez Helias, Jakez Riou, Pêr Denez... Anat eo ez eus bet lennet maread traoù gant hor skrivagnerien ha levrioù... brezhonek zoken ! Pet "barzhaz" a zo bet savet abaoe Kervarker ? Pet danevell, pet barzhoneg a zo bet awenet gant gwerzioù *Barzhaz Breizh* ? Pet "marc'h", reizh, glas... abaoe *Marc'h al lorc'h* ? Ha mojenn Kêr-Iz en hol lennegezh : kontadennoù, gwerzioù, barzhonegoù, pezhioù-c'hoari, romantou, dane-

velloù... Dahud deut da vezañ studierez, santez... Kêr-Iz beuzet abalamour d'ur greizenn nukleel... Ha giz an enklottennoù savet a varv da vev ha kanaouennoù lik Prosper Proux e... bannoù-treset *Yod Kerc'h*... N'eo ket ul lennegezh diwar-c'horre ez eo !

Evit an dud n'emaint ket e metoù ar skol-veur e c'hell seblantout enk termenoù zo. Mennozh al *littérature périphérique* da skouer, e-keñver al lennegezh gant yezhoù evel ar brezhoneg, penaos e c'hellfes displegañ ar mennozh-se en un doare eeun ?

Littérature périphérique emezit-hu ? Reiñ da grediñ ez eo bet savet hol lennegezh e Kerneblec'h ? Ur mennozh kamm, gwidilus ha n'eo ket gwall nevez. Ouzhpenn kant vloaz zo e oa bet skrivet gant Anatol ar Braz n'oa ken nemet ar yezh a oa keltiek e c'hoariva ar Gelted. Lennerien, arvesterien ha skrivagnerien dizesk, tud na ouezent ket ur siseurt diwar-benn o lennegezh dezho o-unan ha kontant a-walc'h da lonkañ kement tra nevez bet digaset dezho gant

al lennegezh c'hallek. Tennet ar Vretoned eus an deñvalijenn gant sklêrijenn ar gêrbenn. Ur gredenn gozh eta, cheñch-dicheñch an anv anezhi met gwall heñvel ez eo ar geustereenn c'hoazh...

N'eo ket mennozh hor c'hendiviz. Anat eo ez eo bet levezonet hol lennegezh gant al lennegezh c'hallek evel ar braz eus al lennegezhioù bet savet en Europa ha pelloc'h : p'edo Chalamov er Goulag e kustume lenn... *Le Côté de Guermantes* gant Marcel Proust. Estreget al lennegezh c'hallek a zo avat. Maget ez eo bet hor skrivagnerien gant skridoù brezhonek evel em eus lavaret c'hoazh, gant skridoù keltiek all, skridoù relijiel ha skridoù pobloù all abaoe ur c'hantved bennak. Abalamour da betra studial al lennegezh vrezhonek diouzh skouer ul lennegezh all ? Perak delc'her yud da batromoù savet e-lec'h all, diwar-benn skridoù all ha klask gouzout pegeit emamp eus ar gêr-benn ?

Kaoz zo eus "minorelaet lennegel" e kinnig ar c'hendiviz. Petra eo ?

Aze emañ an dalc'h douetus. Cheñch sell

a ranker met n'eo ket ober evel pa vefe brav ar bed ha barrek hol lennegezh. En ur gwall stuzioù emañ hor yezhoù : nebeut a gomzerien ha nebeutoc'h c'hoazh a lennerien. Diaezamantoù o devez an embannerien ha ne gredont ket embann skridoù zo, ken tenn all an traoù gant ar skridvarnerien : ha meuleudi a rankont ober da gement hini a skriv e brezhoneg pe barn ar skridoù evel pa ne vije ket ar yezh en arvar ?

Anv zo ivez eus an diglosiezh el lennegezh. An diglosiezh er vuhez pemdez zo aes a-walc'h da intent. Penaos e ra he zreuz el lennegezh vrezhonek ?

Trec'h ez eo ar galleg en hor c'hevredigezh divyezhek ha ne c'heller ket ober pep tra e brezhoneg er vuhez pemdez. Ken diaes all skrivañ ha lenn e brezhoneg. Ne lenner ket an hevelep skridoù e galleg hag e brezhoneg, ul lenn... "diglosek" mar kirit : preder, lennegezh veur, dudi, skiant-faltazi... a lenner e galleg alies, yezh ar spered eme al lod tud, istor, eñvorennoù, kontadennoù... e brezhoneg : yezh ar galon.

Treutoc'h peuriñ ar skrivagnerien vrezhonek eta. Rouez a-walc'h ar re a gred skrivañ skiant-faltazi da skouer. "*Krediñ*" emeve, daoust ha n'eo ket *Udora* [s.o. *Bremañ*, niv. 409], levr - plijus ! - Paskal an Intañv, ur romant "*diskiant-faltazi*" ? Kement hini a skriv e brezhoneg a oar e vezo graet muioc'h a stad ouzh e vrezhoneg eget ouzh e dro-bluenn. Fellout a ra da galzik lennerien lenn "*brezhoneg mat*", kaout o gwalc'h a droioù-lavar, a c'herioù eus ar vro-mañ-bro... Klaskit gouzout abalamour da betra e lennit levrioù brezhonek. Re alies e lenner abalamour d'ober ton d'ar yezh, abalamour da zifenn anezhi, da c'houzout hiroc'h diwar-he-fenn, diwar-benn buhez an dud gwechall. Abalamour da wellaat o brezhoneg eme an deskarded.

Strishoc'h an hent met n'eo ket planedenn hol lennegezh ha cheñch an traoù a c'heller atav.

Ha kavout a reer e yezhoù all sorc'henn ar yezh "vat" evit barn ur skrid, ne vern pere vefe e berzhioù lennegel all ?

Ya. Lod ar yezhoù en arvar ez eo evit doare. "*Lenn ar yezh*" eme Antón Figueroa, kelenner e Galiza. Abalamour d'an dra-se e lenner muioc'h a skridoù kozh e galizeg pe e brezhoneg.

Brezhoneg reizh, kempenn a ranker skrivañ ha skrivañ brav pa c'heller met brezhoneg "mat"... Peseurt eo ? Blaz un amzer zo bet ? Brezhoneg gant an holl, ur

Hentoù nevez al lennegezh, adsellout ouzh lennegezhioù ar pobloù bihanniver

Kendiviz etrebroadel, d'ar 14 ha d'ar 15 a viz Meurzh 2019.

Kampus Keryann - Skol-veur Roazhon 2, Kelc'hva Pol Niverel.

Degemer ar berzhidi adal 8e30.

Digoust ha digor d'an holl.

Perzhidi : Erwan Hupel (Skol-veur Roazhon 2), Christian Bonnet (Université Clermont Auvergne), Anne Carovani (Humboldt-Universität zu Berlin), Ange Pomonti, Alain Di Meglio (Università di Corsica), Cheik Mouhamadou Diop (Université Assane Seck-Ziguinchor), Gérard Lelièvre (Universidade de Santiago de Compostela), Míriam Almarcha París, Alà Baylac Ferrer (Institut Franco-Catalan Transfrontalier de l'Université de Perpignan), Lucien Etxezaharreta, Besa Hashani (JC Louvain), Stéphanie Noirard (Université de Poitiers), Alan Botrel (*Al Lanv*), Malo Bouessél du Bourg, Tudual Huon (*Al Liamm*), Marie-Cécile Grimault (DPKS Levrioù ha lennadennoù e Breizh), Gwenvred Latimier-Kervella (*Soubenn ar Geek*), Rico Valär (Universität Zürich), Michel Adroher (Université Via-Domitia de Perpignan), Jelle Krol (Tresoar, Frisian Historical and Literary Centre), Jessy Simonini (ENS de Paris), Serdar Ay (INALCO), Ur Apalateguy (Université de Pau et des Pays de l'Adour), Sylvan Chabaud, Marie-Jeanne Verny (Université Paul Valéry, Montpellier III), Maëva Touzeau (Université Sainte Anne), Jon Casenave (Université Bordeaux-Montaigne).

Evit gouzout hiroc'h ha kaout ar programm : <http://littlanguesmin.sciencesconf.org>

vuhez all, ur banne laezh mamm... Lennegezh an drafikerien soñjoù kozh ha dont a ra brav gant al lod anezho met traoù all a zo, traoù all a vezo...

Peseurt savboentoù a vez studiet ganit, hini ar skrivagner-vez, hini al lenner-vez, hini ar skridvarner-vez ?

An holl evel-just. Gwall zedennet ez on gant studi al lenn. Piv eo hol lennerien ? Peseurt a vez lennet ganto ? Evit ar c'hendiviz hon eus bet c'hoant reiñ ar gaoz da dud all hag ouzhpenn skolveuridi a deuo. Skridvarnerien, dont a raio Gwenvred Latimier-Kervella (*Soubenn ar Geek*), Alan Botrel (*Al Lanv*), embannerien ha skrivagnerien : Tudual Huon, Malo Bouessél du Bourg... Un dudi gwall bouezus ez eo al lennegezh evit ur vro ha tout hon eus hor soñj da lavaret.

Tro 'peus bet da labourat c'hoazh gant skolveuridi hag a bled gant ar studi-se ? Perak eo a bouez skoulmañ darempredoù gant pobloù all e-keñver al lennegezh ?

Ya, ingal hon devez tro da labourat

asambles. Kenaozet eo bet kendiviz Roazhon asambles gant keneiled IKER³ ha gant Jon Casenave a gustum studial lennegezh Euskadi abaoe pell. Daou vloaz zo e oa deuet enklaskerezh hag enklaskerien da Roazhon : Euskariz, Korsiz, Katalaned, Galiziz, Guyaniz... Anat deompholl e rankomp kenlabourat, klask gouzout hiroc'h diwar-benn lennegezh ar re all. E-doug ar c'hendiviz e c'hellimp klevout penaos e klask ar Gurded skrivañ istor o lennegezh, penaos e skriver romantou polis en euskareg, anavezout mammennoù lennegezh Galiza...

Tout hon devez da skrivañ, da lenn dindan yev ur sevenadur all. Ouzhpenn hon diaezamantoù hon eus da rannañ gant ar re all, a gav din. Tout hon eus gouezet bevañ, krakvevañ ha kemer hol lod e lennegezh ar bed.

Dastumet gant M.L.

1. Evit gouzout hiroc'h : www.brezhoneg.org
2. <http://soubennargeek.wordpress.com>
3. IKER ("enklask" en euskareg) : Kreizenn an enklaskoù war ar yezh hag ar skridoù euskarek. Evit gouzout hiroc'h : www.iker.cnrs.fr